

שיח עם הורים במוסדות חינוך בהם לומדים תלמידים יהודים וערבים

מנהלים/ות ויועצים/ות יקרים/ות,

כנשות ואנשי חינוך אתם משמשים עוגן של מוגנות לקהילה שלכם ולחברה בישראל.

בימים קשים אלו הורי התלמידים זקוקים למנהיגות שלכם. במוסדות חינוך שמאופיינים בגיוון חברתי חשוב מאוד להיות ערים ורגישים להרכב המגוון של המשפחות ולצרכים שמתעוררים בתקופה זו. יש לפעול כדי לשמור על החוסן ועל תחושת המוגנות של כלל באי בית הספר גם לנוכח תחושות קונפליקט או מתח בין האוכלוסיות.

מסמך זה נועד לסייע לכם ביצירת תשתית של הידברות, בהתמודדות עם מצב של מתיחות גוברת בין קבוצות הורים ובמניעת הסלמת המתיחות לכדי לקונפליקט ואלימות.

רקע: מה קורה לנו מבחינה פסיכולוגית-חברתית בתקופה של הסלמה ומלחמה?

בימים אלו עולה התדירות של הבעת רגשות עזים כגון כעס, ייאוש, פחד ושנאה, בציבור. הפער בין נקודות המבט השונות על "האחריות למצב" ועל "הפתרון הרצוי" גדל מאוד, ומנגד נדמה כאילו פוחתת היכולת להרגיש אמפתיה כלפי דעות אחרות וגוברת הנטייה לסווג את העצמי ואת הזולת ל"אנחנו" ו"הם". כל אלה עלולים להפוך את מרקם חיי היום-יום במוסדות חינוך מעורבים לפגיע ונפיץ. לפיכך, מעבר להתייחסות לנושא בצוותים ובקרב התלמידים, נדרשת מבעוד מועד ערנות גם לגבי הורי התלמידים.

המציאות המורכבת מעוררת מנעד תגובות וביניהן שתי תגובות שחשוב להכיר: התנגשות והתכנסות.

התנגשות – התקרבות והתערבות ישירה בקונפליקט. החזקת דעות שליליות ורגשות שליליים כלפי הקבוצה השנייה. הדעות השליליות והרגשות השליליים עשויים להיות מתונים יחסית – למשל תפיסת הצד השני כאשם במצב, או לבוא לידי ביטוי בכעס כלפי הצד השני, ובמצבי קיצון אף להגיע לשנאה.

התכנסות – לצד דעות שליליות ורגשות שליליים לגבי הקבוצה השנייה התנהגות של הימנעות מעיסוק ישיר בקונפליקט. התנהגויות כגון צמצום המגע עם חברי הקבוצה השנייה למינימום ההכרחי, התרחקות זה מזה והסתגרות של כל צד, חוסר רצון לשוחח עם חברי הקבוצה השנייה והימנעות מקשר. חשוב לשים לב לשלל התגובות ולפעול לקרב את כלל ההורים, הן המתנגשים והן המתכנסים.

המלצות להתמודדות עם מתח מתגבר ביחסי הורים יהודים וערבים במרחב החינוכי:

הקו האנחה אותנו הוא קו הֵיזְכָּרוֹת

הקשבה

יוזמה

דיאלוג

בטחון

רגישות לתרבות

ויסות רגשי

תקווה

שיח עם הורים במוסדות חינוך בהם לומדים תלמידים יהודים וערבים

נפאץ בלאז כירות

עידוד תקשורת עם הורים

להנהלת המוסד החינוכי תפקיד מרכזי בהפצת מסרים מאחדים ומרגיעים המשרטטים את גבולות השיח הנורמטיבי, תוך ציון הכאב והקושי שחווים כולם.

להלן המלצות אחדות בנוגע למסרים ולתקשורת עם ההורים:

- הביעו לגיטימציה לכאב ולרגשות קשים. למשל באמצעות מסר כגון "כולנו, אזרחים יהודים וערבים, מושפעים ומזועזעים מהאירועים האחרונים. חלקנו פוחדים, דואגים, מרגישים חסרי אונים, מיואשים או כועסים". חשוב להעביר מסר ברור המדגיש שיש למנוע מצב שבו הכאב והפחד יהפכו לפעולה אלימה: "על אף הקושי, אנו מצפים מעצמנו להבין שכולנו נתונים במצב הזה וחשוב שלא להניח לרגשות להשתלט על חיינו כעת".
- השתמשו בשפה מאחדת המדגישה את הבסיס המשותף לכולם ומקדמת נורמות ברורות המסבירות איך "אנחנו" – כלל באי בית הספר או הגן – אמורים לפעול, למשל: "בקהילה החינוכית שלנו אין מקום ל אלימות", "אצלנו תומכים ומתייחסים לזולת בכבוד כי כולנו חיפאים וכדומה..."
- הדגישו את הבסיס הערכי המשותף המחבר בינינו: "אנו מאמינים בחמלה ובאנושיות ושניתן להתמודד עם המצב הקיים". ניתן גם להזכיר את ערכי הדתות השונות התומכים בכך.
- הדגישו את השייכות ואת הזהות העירונית והקהילתית המשותפת, למשל: "כולנו רמלאים, כולנו חלק מהעיר הזאת/ כולנו שייכים לקהילת בית הספר או הגן...". הדגשת הזהות המשותפת והגאווה העירונית/ המוסדית חשובה להגברת האמפתיה ולמיתון הרגשות הקשים כלפי הקבוצה השנייה.
- דברו על מרקם היחסים בין יהודים וערבים בקהילת המסוד החינוכי מנקודת המבט של הזמן. נודעת חשיבות רבה לעיסוק בעתיד יחסי השכנות ולקבלת האחריות לכך: "בואו נשמור על הקהילה שלנו, אנחנו שכנים היום וגם מחר".
- הנגישו את המסרים בשפות שונות (עברית, ערבית, רוסית, אמהרית, צרפתית) ובפלטפורמות הרלוונטיות למאפיינים של צרכני המידע מהקבוצות השונות, לדוגמה: אתר האינטרנט הבית ספרי, קבוצות ווטסאפ של הורים, וכו'. החשיבות של הנגשת המסרים בשפות שונות כפולה: היא מאפשרת להעביר את המסרים באופן אפקטיבי לכלל התושבים, והיא מעבירה מסר של נראות והתייחסות מצד הנהלת המוסד החינוכי כלפי ההורים.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
השירות הפסיכולוגי ייעוצי

מלחמת "חרבות ברזל" ||

שיח עם הורים במוסדות חינוך בהם לומדים תלמידים יהודים וערבים

ביסוס הקשר והשותפות החינוכית עם ההורים

עתות משבר ומצב חירום מאופיינים בחוסר ודאות ובהחלטות המתקבלות ומשתנות חדשות לבקרים. דווקא בעת הזו נודעת חשיבות מכרעת לשמירה על קשר רציף עם ההורים, שיתופם בשיקולי הדעת והתייעצות עימם במידת האפשר תוך הקשבה לקולות של כלל האוכלוסיות.

להלן המלצות להגברת תחושת הביטחון והאמון במערכת:

- במפגשי הנהגת הורים הקפידו על תהליכי קבלת החלטות משתפים והוגנים ועל ייצוג של ערבים ויהודים בדיונים ובוועדות השונות, אם קיימות.
- פעלו לחיזוק תחושת הביטחון של כלל התושבים. הביעו מסר ברור בנוגע לאחריות הבלעדית של ההנהלה וכן של הרשות ושל גורמי האכיפה לביטחונם של כלל התושבים והתושבות.
- פעלו לחיזוק אמון ההורים והדגישו כי בית הספר או הגן הוא למען כולם. חשוב לבחון מהם הצרכים של ההורים תוך התייחסות לשתי הקבוצות באופן שוויוני.

קידום יוזמות של נציגות הורים מעורבת (יהודים וערבים)

במטרה לשמר ולייצר גשרים וקשרים בין שתי הקהילות, להפחית חשדנות ופחדים הדדיים שמגבירים את המתח, לעודד את ההורים לשדר לילדים מסר חיובי של אחדות ושאיפה לדו קיום למרות המצב הקשה. להעמיק תקשורת והבנה בין הורים מהקהילות השונות ולמתן קיצוניות. פעילות משותפת יכולה לספק תמיכה הדדית ולחזק את החוסן של שתי הקהילות ולהוות מודל חיובי לחיים משותפים, דווקא בתקופה מורכבת זו.

להלן המלצות לפעילויות ויוזמות משותפות גם כמניעה וגם במקרה בו כבר קיים קונפליקט:

- חשוב לבדוק אם המשבר הוא נקודתי ומה ההיקף שלו. במקרים רבים ניתן לפתור בשיחה אישית ומומלץ להזמין באופן אישי את המעורבים לשיח ולנסות לגשר.
- איתור גורמים ממתנים בקהילת ההורים, זימונם וחשיבה משותפת עימם על כיווני עשייה, התמודדות ופתרון.
- קיום מפגשים עם הנהגת הורים הכוללות נציגות הורים יהודים וערבים/ צוותי משימה מעורבים לחשיבה משותפת על פעילויות משותפות מותאמות לתקופה זו, כגון: צילום סרטון משותף, התנדבות משותפת, תכנון ערב משותף/ מעגלי שיח מוגן (במוסדות חינוך בהם זה מתאפשר).
- קידום יוזמות משותפות של עזרה לקהילת המוסד החינוכי/ מרכזי קליטה קרובים, חיילים/ משפחות נפגעים וכדומה.
- קיום פעילות משותפת של הורים ותלמידים יחד, על מנת שהמסרים העוברים בבית ובבית הספר יהיו אחידים, ויועברו בזמנית גם מההורים וגם מהצוות החינוכי.
- שיתוף כלל קהילת ההורים בעשייה משותפת של תלמידים יהודים וערבים, כמודל לחיים יחד.

[להרחבה: מרכז אקורד](#)

במקרה הצורך ניתן לפנות להתייעצות עם מדריכות תחום הורים ומשפחה

דרך המפקחות על הייעוץ